DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

No. 51. **Woensdag 28 November.** **1855.**

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schoneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, N°. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. **ƒ 4.50**; franco per post **ƒ 5.50.**
Advertentiën van 1—6 regels **ƒ 1.** Voor elken regel meer **15 cents**; behalve **35 cents** zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van **ƒ 1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

De *Arnhemsche Courant* heeft in een artikel, onder het opschrift «*Onze Toestand*», gevolgd door een tweede artikel, dat er een aanhangsel van is, eene schets gegeven van de kracht en den toestand der partijen in de Tweede Kamer, welke, indien men niet wist dat partijgeest de pen voerde, veilig zonder overdrijving zou worden toegeschreven aan de pen van een Chineeschen mandarijn, die, een dag of wat in Nederland vertoevende, iets geheel verrassends, iets zeer origineels, over den politieken toestand van dat land heeft willen publiek maken. In die beide artikelen toch straalt de onbekendheid met de ware positie zoo helder door en komt de valsche voorstelling van feiten zoo scherp te voorschijn, dat men om het geschrevene als om een caricatuur zou kunnen lagchen, ware 't niet dat de in het oogloopende *bedoeling* van het geschrijf noopte tot medelijden jegens hen, die van dergelijke middelen gebruik moeten maken om zich een *air d'importance* te geven, en tot ernstige waarschuwing aan allen, die ter goeder trouw, als *waarheid* aannemen, wat in openbaren strijd is met hét gebeurde.

Om aan te toonen, van welke, eensdeels lakenswaardige, anderdeels belagchelijke kunstgrepen de «zich noemende constitutionele partij» zich bedient om, met onvergelijkbare Donquichotterie, zich te kunnen voordoen als de partij, bij uitnemendheid, die zacht is als een lam, die belangloos is, die eene engelen-zelfverloochening aan den dag legt, bij wie de kracht ligt in de goede beginselen, zullen wij hier de hoofdpunten van die beide artikelen, beknopt maar duidelijk naar ons vertrouwen, ontleden.

Arnh. Courant.	**Onze Verklaring.**
De discussien over de Begrootingswetten stellen *in het helderste licht*, dat de kracht *uitsluitend* is bij de constitutionele partij (*sic*).	Wij hebben naar dat *licht* gezocht, maar niets dan duisternis gevonden. Wáár is van die *kracht* gebleken? Meer naar waarheid is, dat uit de discussien tot dusver is gebleken, dat *het gemis* aan invloed, dat de *nederlaag* uitsluitend is bij die partij. Al de aanvallen, door haar beproefd, zijn alleen *voor haar* beschamend afgeloopen: overal en in alles delfde *zij* alleen het onderspit. De aanval op het tafelgeld werd met **40** tegen **23**, en met **46** tegen **17** st. afgeslagen; die op de geheime uitgaven (IIIde hoofdst.) met **42** tegen **21** st.; die op een grondwettig regt des Konings (art. **1** van hoofdst. IV) met **42** tegen **21** st.; terwijl de begrootingen van die Ministers, welke het mikpunt van den aanval waren, werden aangenomen met **47** tegen **16** (1), en met **53** tegen **9** stemmen. Waarin is nu die *uitsluitende* kracht gelegen? Risum teneatis!
Zoo de (April) coalitie de overtuiging heeft van de juistheid der hoofdbeschuldigingen, door haar tegen het Bewind aangevoerd, en daarbij den moed had om naar die overtuiging te handelen, zij moest optreden als eene stellige oppositie; als eene oppositie, wier doel is *eigen* beginselen te doen zegepralen.	Eene naïve bekentenis en eene onjuistheid. Naïf, omdat erkend wordt, hetgeen wij beamen, dat de beschuldigingen, tegen het Ministerie aangevoerd, ongegrond zijn. *Onjuist*, omdat er geen aanval is geweest in den zin, waarin men dien voorstelt. De partij van den heer GROEN is altijd, onder ieder Ministerie, opposant geweest, en de *N. Rott. Ct.* zelve erkende, dat, wie deze partij tot onveranderlijke bondgenoote had, geene twee maanden aan 't Bestuur kon blijven. Ook onder het Ministerie THORBECKE vernam men dezelfde grieven. Ook toen, even als nu, voegden zich daarbij enkele stemmen, die, omtrent een of ander bepaald punt, met het Ministerie verschilden. Men denke bijvb. aan VAN DER LINDEN en de waterschappen, aan SLOET TOT OLDHUIS en de wet van Proudhon.
	Is het daarom opregt, te zeggen, dát de regeringspartij met het Ministerie zou hebben gebroken?
Er waren er velen, die dit hadden verwacht, die dit hadden geducht. Men kon schier niet aannemen, dat zóó groote woorden alleen moesten dienen, om eigen zwakheid en beginselloosheid te verbloemen. Men vreesde bij de coalitie een bepaalden toeleg, om het Ministerie van Hall te doen vallen en men aarzelde, om dien toeleg te bevorderen.	Verwacht heeft het niemand, gehoopt alleen zij, die reeds drie jaren om de ministeriële portefeuille hunkeren. Geducht werd het door niemand, die erkende, gelijk door elk waarheidslievende moet erkend worden, dat er geen toeleg bestaan had, om het Ministerie te doen vallen, anders dan van de zijde der «constitutionnele partij»; die, evenwel, overtuigd van hare magteloosheid, deze wilde verbergen onder den mantel der belangloosheid en van vaderlandsliefde! Indien er al toeleg bestond — des neen; want *allen*, zonder onderscheid, die omtrent een of ander bijzonder punt, het Ministerie bestreden, schonken onverdeeld hunne goedkeuring aan de Regeringsvoordragten — dan was de aarzeling, om den toeleg te bevorderen, alléén toe te schrijven aan dat besef van magteloosheid en aan de overtuiging, dat, in ieder geval, de Thorbeckianen de vruchten daarvan niet zouden plukken.
Eene zekere beangstheid voor de gevolgen (2) maakte zich onbetwistbaar meester van veler oordeel, toen eene aanvallende beweging door de verschillende elementen der coalitie werd ondernomen. Onder den indruk dier beangstheid zijn de discussiën aangevangen, en alleen daaruit zijn de inconsequentiën verklaarbaar, die men heeft opgemerkt, ook zelfs van de zijde van sommigen, die ons anders aan geene inconsequentie hadden gewoon gemaakt.	Wij hebben van dezen angst niets bespeurd noch bij het Ministerie, noch bij de Regeringspartij. De «aanvallende beweging» geschiedde dan ook enkel in de ziekelijke verbeelding van de *Arnh. Ct.*, die, op dat punt, om dezelfde reden van verkropten spijt en van magteloosheid, ééne lijn trekt met bladen van eene geheel tegenovergestelde rigting. Partijzucht maakt ook hier, dat «*les extrêmes se touchent*». Niet aan vrees voor de gevolgen zijn de, door de *Arnhemsche Ct.* bedoelde, inconsequentien toe te schrijven. Dat feit juist, waarop gewezen wordt, is eene gevoelige nederlaag, die zij, van hare eigene vrienden geleden, te vergeefs verbloemen wil. Niet allen van de «constitutionnele partij» zijn zoo opposant quand-même als de weinige leiders, dat zij ook nu nog verlangen, ten koste van regt en waarheid, zich te verzetten tegen hetgeen billijk en goed is. Er zijn daaronder, die, overtuigd van de regtvaardigheid der zaak, die het Ministerie voorstond, tijdelijk hunne vaan verlaten hebben, om het Ministerie te ondersteunen. Het is de aanneming, met zoo overgroote meerderheid, van de begrootingen voor Buitenlandsche Zaken en Justitie, die de *Arnh. Ct.* slechts noode kan verkroppen, en die haar noopt om de desertie, die hare partij ondervond, aan *vrees* toe te schrijven.
Zich te laten besturen door angstvallige berekening, in stede van door de inspraak zijner overtuiging en zijn moreel gevoel, het is eene vernederende gedragslijn, die doorgaans op het tegendeel uitloopt van het beoogde doel.	Zeer juist; en de partij der *Arnh. Ct.* heeft getoond, dat het inderdaad *is*, «eene vernederende gedragslijn, die op het tegendeel uitloopt van het beoogde doel.» Die partij toch heeft over de politiek van het Ministerie in het algemeen, *gezwegen*. Dat was eene «angstvallige berekening», omdat men vooraf wist niets dan nederlagen te zullen beloopen; omdat men wist, dat Kamer en Natie, beiden, onverschillig waren geworden voor het aanhooren voor de honderdste maal van dezelfde ongegronde grieven, of met het volkskarakter strijdige wenschen en beginselen. Men wenschte het Ministerie door zijne eigene vrienden te zien vallen. Die «berekening» was, de *Arnh. Ct.* heeft volkomen regt, «eene vernederende gedragslijn», en de uitslag is dan ook geweest: de ondersteuning van de meest aan het doelwit staande Ministers, door eene groote meerderheid, zijnde «het tegendeel van het beoogde doel.»
Het Ministerie werd afgeschilderd, als ten eenemale ontrouw aan zijne roeping, aan zijn programma; als volgende eene *politiek van zwichten* en ten eenemale gebragt onder den druk (sic) der constitutionele partij; als geheel en al zijn stelsel verloochenende, op politiek, zoowel als op finantiëel gebied, en op dit laatste vooral 's lands welzijn opofferende aan de berekening, hoe eene meerderheid te verkrijgen.	Door *wie* werd dit Ministerie als zoodanig afgeschilderd? *Niet* door de partij der *Arnh. Ct.*; want deze zweeg uit «angstvallige berekening.» *Niet* door de heeren VAN GOLTSTEIN, VAN RAPPARD en VAN BOSSCHA; want al doet gij die geëerde namen voor uwe lezers nog zoo hoog klinken, de waarheid kan niet verborgen blijven, dat alle drie Vertegenwoordigers door hun *votum* het Ministerie ondersteunden, 't geen met het oog op hun onafhankelijk karakter, niet geschieden *kon*, indien waarheid ware, wat gij beweert: dat de beide eerstgenoemden hoofdzakelijk slechts afzonderlijke bezwaren hadden tegen de begrooting, en dat de geheele grief van den heer BOSSCHA bestond in het verlangen, om voortaan uitvoeriger Memoriën van Toelichting bij de begrooting te ontvangen!! De heer GROEN? Maar waarom vergeet gij te zeggen, dat diens verwijten slechts waren de repetitie van 't geen onder alle mogelijke ministeriën van dien kant is vernomen? Dat de be- en veroordeeling van het programma alleen geschieden kon door onderschuiving van een, aan het Ministerie *vreemd* programma? Dat de heer GROEN zelf, een dag later, verklaard heeft «geen opposant te zijn» van het Ministerie? Wat zijt gij toch, *Arnhemsche*! in uwe historische voorstellingen waarheidlievend!
Zeker kon het de roeping der constitutionele partij niet zijn de coalitie te ondersteunen in hare aanvallen tegen het bewind. De constitutionele partij kan nimmer in een verbond treden met de coalitie, en met haar eene *nieuwe* coalitie vormen.	Dat *kan* zij ook niet; om de eenvoudige reden, dat de regeringspartij — die de *A. C.* «coalitie» gelieft te noemen — van haar niet gediend belieft te zijn. Hier is hét de fabel van den vos met de druiven; want dat de partij der *Arnh. Ct.*, als zij slechts kans tot welslagen zag, gaarne in een verbond zou *willen* treden, heeft het voorbeeld van 1849 geleerd. Door ondervinding is men evenwel wijs geworden, en men zal zich nu wel wachten den wolf in de schaapskooi te roepen.
De kracht, de onweêrstaanbare kracht der constitutionele partij ligt in de zuiverheid harer beginselen, en voor haar behoort alle politieke berekening te bestaan in de zorg om de zuiverheid dier beginselen te handhaven. Geene vermenging, geen afwijken, geene *fusie*.	Groote woorden, die, met het oog op het bovenstaande, slechts te duidelijker bewijzen, dat men de afstooting, die men van alle zijden ondervindt, wil maskeren door een quasi-philosophisch isolement! Wie zich al te regtvaardig voordoet, wekt de achterdocht zelfs van ligt geloovigen op.
Men duldt de Regering uit vrees voor erger. Niet de kracht van haar te doen vallen, maar de kracht om eene nieu-	Belagchelijke grootsprekerij, vernist met onwaarheid. Welke was dan de houding der «constitutionnele partij?» Wij hebben het hierboven gezien: overal, waar slechts het uitzigt was om

(1) Bij voltalligheid der Kamer zou hoofdstuk III met 51 tegen 16 stemmen zijn aangenomen.

(2) Volgens de *A. C.* het optreden «van een reactionnair bewind».

we Regering te formeren. Bij alle partijen in dis-crediet, is zij haar bestaan slechts verschuldigd aan de houding der constitutionele partij.	het Ministerie te doen vallen, sloot zij zich als een phalanx aan een; en met de inspanning van *alle* krachten kon zij hoogstens 23 stemmen, het *een derde* van de leden, bijeen krijgen! En *die* partij durft beweren, dat zij alleen het Ministerie heeft staande gehouden?
Dit viel elk in het oog, die den aanvang der discussien gadesloeg, en de wending die zij allengs namen en hare oorzaken en gevolgen opmerkte. Zoo de constitutionelen" zich gevoegd hadden bij de aanvallers; zoo zij hunne beginselen hadden kunnen of willen verloochenen om in eene coalitie met de reactionaire elementen te treden. — *het ware met de Regering gedaan geweest.*	Bij *welke* aanvallers hadden »de constitutionelen« zich moeten voegen, opdat het »gedaan« ware met de Regering? Uit *welke* stemming is, tot dus ver, gebleken, dat er *buiten* die constitutionelen »aanvallers« waren? Bovendien als de »constitutionelen« zoo overtuigd zijn, gelijk de *A. C.* schrijft, van de ondeugdelijkheid der Regering: hadden zij dan niet, ingevolge den eed op de Grondwet afgelegd, moeten trachten een *bewind* te doen vallen, dat naar hunne meening voor de belangen van het Vaderland nadeelig is? Waarom hebben zij het *niet* gedaan — ofschoon zij 't wel beproefd hebben, doch te vergeefs —? Omdat zij gevolg gaven aan eene »angstvallige berekening« dat zij toch niet aan het bewind zouden komen; die berekening, welke, alleen het eigen belang op het oog hebbende, is, volgens de *A. C.* »eene vernederende gedragslijn« en »een onoogelijk en vernederend schouwspel,« waardoor »de waardigheid van het gezag gesloopt en het constitutioneel beleid gedemoraliseerd wordt.«
De Natie behoort haar voor die onthouding dank te weten; niet de Regering, te wier behoeve die houding niet werd aangenomen.	Hier komt de aap uit den mouw. Men wil »de Natie« wijs maken, dat al hetgeen geschiedt, plaats heeft volgens het »*bon plaisir*« van de Thorbeckianen. Men wil een plasdankje halen, om er later, bij de verkiezingen, zich op te beroepen. Men wil *onmagt* doen doorgaan voor *grootmoedigheid*; berekening van *eigen belang* voor *vaderlandsliefde*; het hunkeren naar de teugels van het bewind voor een belangloozen wedijver in het algemeen belang. Niemand, die gezond verstand heeft, zal zich door die grootspraak laten verblinden of verleid worden door de onware voorstelling der feiten. Dat de Regering haar geen dank zegt, behoeft geen betoog. Reeds vroeger is namens haar verklaard, dat zij er niet op gesteld is, om het vertrouwen van de partij der A. C. te verdienen.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

De geruchten van vredelievenden aard, die gedurende eenige dagen in omloop waren, verflaauwen meer en meer, en als men de velerlei tegenspraak daarvan nagaat, zoomede de geduchte toerustingen tot een nieuwen veldtogt, aan beide zijden, dan blijft er weinig of geene hoop op eene spoedige beslechting van het groote vraagstuk over.

In Engeland hebben in de laatste dagen onderscheidene bijeenkomsten van invloedrijke mannen plaats gehad, waarin doorgaans een oorlogzuchtige toon heerschte. In eene dier vereenigingen heeft de gezant der Vereenigde Staten zich gunstig uitgelaten ten aanzien van de betrekkingen tusschen zijn vaderland en Engeland, hoewel hij werving in de Vereenigde Staten, ten behoeve van de Britsche krijgsmagt, bleef afkeuren.

De reis van den Keizer van Rusland naar het zuiden zal tot gewigtige hervormingen in het krijgsbestuur aanleiding geven, daar de Keizer vele misbruiken heeft ontdekt, die, welligt, niet zonder invloed op den loop van zaken zijn geweest.

Het vraagstuk van de al- of niet aansluiting van Zweden aan het Westen wordt nog veelzins behandeld,

Zeker is het, dat generaal Canrobert te Stockholm en thans ook te Kopenhagen met veel geestdrift is ontvangen.

Te midden van zoo vele beschouwingen, welke over zijne reis gemaakt zijn, komt het volgende artikel in het Engelsche ministerieel avondblad niet zonder beteekenis voor:

«Wij achten het niet noodig, de vraag te behandelen, of het Fransche gouvernement al of niet met Zweden een bondgenootschap aangegaan of eene militaire overeenkomst gesloten heeft. Dat er een formeel bondgenootschap gesloten is, zal het publiek niet gelooven, zoo lang het niet op hoog gezag medegedeeld wordt: het eenvoudige feit, dat zulk eene mededeeling niet is geschied, is voor alsnog voldoende; dit geeft een welligt juister denkbeeld van den tegenwoordigen staat der betrekkingen tusschen Frankrijk en Zweden, dan eene uitdrukkelijke logenstraffing der omloopende geruchten, al moge die logenstraffing bij strikte opvatting ook geheel juist zijn.

«Indien generaal Canrobert naar Stockholm gaat, om aan Koning Oscar het grootkruis van het legioen van eer aan te bieden en «om de goede betrekkingen, welke tusschen beide natien bestaan, aan te kweeken:» dan hecht het publiek gewigt aan het eenvoudige feit, dat de voormalige Fransche opperbevelhebber in de Krim door Keizer Napoleon met eene zending naar Stockholm is afgevaardigd, en het publiek heeft gelijk. De betrekkingen tusschen Frankrijk en Zweden zijn een onderwerp van gewigt; de goede verstandhouding tusschen de hoven van Parijs en Stockholm is niet minder belangrijk en het publiek kan het belang beoordeelen, dat noodwendig aan zulke bewegingen moet worden gehecht.

«Het standpunt, waarop Zweden zich bevindt, is van bijzonderen aard. Wat de gevolgen van zijn aandeel aan vroegeren strijd betreft: men kan daaraan slechts met diep gevoel denken.

«Niets kan uit het oogpunt van Zwedens belang of van omzigtigheid wettigen, dat zijne regering het zwaard tegen Rusland trekke, ten ware het afdoende waarborgen van schadeloosstelling hebbe. Dat tijdperk, waarin de Finnen hunne staatkundige voorregten zouden verkrijgen onder het verdrag van afstand, is bijna verloopen, en indien de Russen met regt kunnen aantoonen, dat de eens onafhankelijke Zweden geheel Russisch zijn geworden, dan is de waarschuwing te treffender voor Zweden, ofschoon zij gelijkelijk indruk moet maken op alle Europesche Staten, tot het stellen van een dam tegen den voortgang van een rijk, dat steeds op uitbreiding van zijn grondgebied bedacht is. Wij hebben veel eerbied voor de Zweden, voor hun rondborstig en minzaam karakter, maar wij moeten de zelfstandige kracht van den Staat niet overschatten. De geestkracht eener natie toont zich zoowel in aangelegenheden des vredes als in die des krijgs; en den Engelschen bezoeker van de Oostzee moest wel het verschil in het oog loopen, tusschen de zucht der Britten voor hooge loonen en de moeijelijkheid, om Zweedsche arbeiders aan het werk te houden, wanneer zij slechts een matig loon ontvangen hadden. Een Gustaaf-Adolf kon een dapper volk leiden en zelfs tot veroveringen aanvoeren, maar de omzigtige staatsman verlangt eene voortdurende geestkracht, waarop te rekenen is, alvorens eene zoo stoute en onhoudbare stelling aan te nemen, te midden van vele gevaren en verwikkelingen. En het is Rusland niet alleen, dat aan Zweden in de Oostzee moeite baart.

«De Oostzee-quaestie van het aanstaande jaar, is echter niet afhankelijk van verbonden en overeenkomsten. De Westersche Mogendheden hebben, uithoofde van hare eigene hulpbronnen, het in hare eigene hand om eene positie in te nemen, die aan den nieuwen veldtogt in dat oord een geheel ander karakter zal geven, dan dat van lijdzaamheid, zoo als in de laatste twee jaren. Wij hebben vroeger reeds van dit vooruitzigt gewaagd, en zullen nu niet meer daarvan zeggen. Zweden zal in den rug der geallieerde krijgsmagt geplaatst zijn. Terwijl de Westersche Mogendheden meester zullen zijn van eene sterke positie en de operatien met kracht doorzetten, zal de positie der naburige Staten gewijzigd zijn, zoo niet door overeenkomsten en bedingen, dan door den stand der gebeurtenissen. Tractaten en overeenkomsten volgen van zelve op zoodanige daden en de magtsontwikkeling van zulke mogendheden, deze kunnen den loop der zaken niet uitlokken.»

GROOT-BRITTANJE.

Het kabinet is thans voltallig. Gelijk men weet werd de hertog van Argyl, geheim-zegelbewaarder, voor eenige dagen benoemd tot postmeester-generaal, welke betrekking door de benoeming van lord Canning tot gouverneur-generaal van Indie nog steeds open was. Het geheim zegel, waarmede de hertog van Argyl voorloopig belast bleef, is thans opgedragen aan graaf Harrowby, kanselier van het hertogdom Lancaster, tot welke laatste betrekking de heer Baines, voormalig president van het bureau van armenzaken, is benoemd.

De onder-secretaris bij het departement van oorlog, de heer Frederick Peel, die evenwel geene stem in het kabinet heeft, heeft zijn ontslag ingediend. Naar men wil zou hij niet vervangen worden, aangezien de regering voornemens moet zijn deze betrekking op te heffen. Is dit laatste het geval, dan zou het Kabinet thans voltallig zijn.

DENEMARKEN.

Men wil weten, dat de Westersche mogendheden aan de opheffing van den Sondtol, door middel van eene kapitalisatie, de voorwaarde zullen verbinden van het aanleggen van een breed kanaal door het zuidelijk gedeelte van Sleeswijk, ten einde daardoor den gevaarlijken omweg door den Sond of de Belt te kunnen vermijden.

— De generaal Canrobert is den 24sten te Kopenhagen met veel toejuichingen ontvangen.

ZWITSERLAND.

De Zwitsersche militaire courant bevat eene omstandige opgave der strijdkrachten, waarover het eedgenootschap, in geval het in eenen oorlog gewikkeld mogt worden, zou kunnen beschikken. Het bondsleger, waarvan negen tienden gezegd worden goed georganiseerd en zoodanig uitgerust te zijn, dat zij onmiddellijk te velde kunnen trekken, bestaat uit 115,000 man met 476 stukken geschut. Deze magt kan nog vermeerderd worden met 10 tot 20,000 man van de landweer. Aan de noodige paarden is, volgens de jongste bij den bondsraad ontvangene opgaven, in Zwitserland geen gebrek.

FRANKRIJK.

Te Marseille is de tijding ontvangen, dat de admiraal Bruat, bij Messina, aan de gevolgen van eene verheffing van jicht, overleden is.

— Ons land heeft nog een ander gevoelig verlies geleden door het overlijden van den beroemden staatsman graaf Molé. Men weet het groot aandeel, dat die staatsman aan de staatsaangelegenheden, in Frankrijk gehad heeft. Hij was tijdens het eerste Keizerrijk in dienst getreden en werd door Napoleon, om zijne bekwaamheden en grooten ijver, spoedig onderscheiden. Hij bekleedde hooge waardigheden onder de restauratie en onder de Julij-regering; en bevond zich in 1838 aan het Ministerie, dat in het begin des volgenden jaars voor de vereenigde slagen van Guizot, Thiers en de leiders der bewegings-partij bezweek. De val van het Ministerie Molé, dat zich door beradenheid, kalmte en op prijsstelling van den grondwettigen regeringsvorm, zonder toegeven aan uitersten, had gekenschetst, de val van dat Ministerie werd al dadelijk beschouwd als eene der grootste rampen, welke Frankrijk in de toenmalige omstandigheden kon treffen. De coalitie, die uit allerlei persoonlijke en partij-inzigten den staatsman had verdrongen, die niemand waardigheid en zucht ten goede, regtschapenheid kon ontzeggen, die coalitie sloeg weldra zelve uiteen, en een onderlinge strijd der partijen werd voorbereid, die de Julijtroon ondermijnde en eindelijk ten val bragt. De graaf Molé liet zich daar tusschen somwijlen nog verzoenend hooren, maar bekleedde sedert geen ministerielen zetel meer. Van alle zijden wordt hij thans diep betreurd en zijn naam, de herinnering aan zijn kalm welsprekend woord weder galmen als die van den laatsten vertegenwoordiger van een geslacht, dat in de worstelingen der parlementen zoo luisterrijk heeft uitgeblonken.

(Graaf Louis Mathieu Molé, zoon van den in 1794 onder de guillotine gevallen president Molé, werd in 1780 geboren, bekwam in 1806 eene plaats als auditeur bij den staatsraad, werd twee jaren later prefect te Lyon, in 1809 directeur-generaal van bruggen en wegen en in 1813 minister van justitie. Hij begeleidde een jaar later Maria Louisa naar Blois. Hij werd door de restauratie eerst niet aangesteld; weigerde echter in de honderd dagen eenige betrekking onder Napoleon aan te nemen; Lodewijk XVIII herstelde hem in 1815 in zijne betrekking van directeur der bruggen en wegen en verhief hem straks tot pair. Hij voerde eenigen tijd het bestuur voor het zeewezen. Van 1822 af behoorde hij tot de oppositie in de pairskamer. Karel X, die van zijne kennis en invloed partij zocht te trekken, droeg hem verscheidene bedieningen op; doch van het oogenblik dat de prins de Polignac aan het roer kwam, trok hij zich terug. Onder de Julij-regering van koning Lodewijk Philips trad hij in het eerste ministerie als minister van buitenlandsche zaken op; eerst later, zoo als boven gezegd is, als eersten minister. Zijne rede voor de erfelijkheid der pairs, in 1831, maakte diepen indruk, doch kon, zoo als hij zelf zeide, die erfelijkheid niet redden. Men heeft van hem verscheiden geschriften, in bondigen, netten stijl vervat, o. a. eene levensbeschrijving van zijn grootvader Mathieu Molé. Tijdens zijn bewind in 1838 bragt koning Lodewijk Philips hem een gedenkwaardig bezoek op zijn voorvaderlijk landgoed Champlantreux; de staatsman toonde zich steeds een groot aanhanger van genoemden vorst, en sloot zich in geenen deele aan de gebeurtenissen van de omwenteling van 1848 aan, die hij voorspeld had en had willen verhoeden.)

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG, 27 NOVEMBER.

De commissie van rapporteurs brengt haar eindverslag uit over het voorstel van den heer Rochussen, tot het instellen eener enquête omtrent het misbruik van sterken drank. — De dag der discussien zal later bepaald worden.

Aan de orde is de voortzetting der algemeene beraadslagingen over de VIIe Afdeeling van Hoofdstuk V (Dep. van Binn. Zaken), der Staatsbegrooting voor 1856, en wel bepaaldelijk nopens de Delftsche academie.

De heer HOEKWATER merkt op, dat hij vroeger breedvoerig over dit onderwerp heeft uitgeweid in den zin, dat uitbreiding van de inrigting noodig is en zij op de begrooting diende geplaatst te worden. Hij heeft met genoegen gezien, dat de post nu op de begrooting is gebragt, en hij betuigt deswege zijne erkentelijkheid aan den Minister, die aldus aan zijne in 1853 gedane toezegging heeft voldaan. Daar dit echter geen onverdeelden bijval heeft gevonden, zoo treedt hij in eene geschiedenis der zaak sedert 1853, ten einde nader nog het noodzakelijke en doeltreffende der voorgestelde regeling te doen uitkomen. Hij neemt daarbij op sommige bedenkingen, in der tijd door de heeren Thorbecke en van Hoëvell geopperd en vat te zamen, wat door anderen en hem daartegen is aangevoerd. Wat betreft het punt der opleiding der O. I. ambtenaren, waarover destijds de heer van Hoëvell zijne meening had geopenbaard, gaarne laat Spr. de beantwoording daarvan over aan den met die belangen zoo zeer vertrouwden heer Baud. Hij brengt hulde aan de afzonderlijke toelichting der zaak door de Regering bij deze staatsbegrooting gegeven en verdedigt die tegen de aanmerkingen, in het voorl. verslag vervat. Er moge over eenige ondergeschikte punten verschil bestaan, doch Spr. meent dat het nut en de noodzakelijkheid van de instelling is uitgemaakt. Hij heeft met genoegen gezien, dat de heer Thorbecke later zeer gunstig voor de academie is gestemd geworden, maar hij kan niet toegeven wat die Spr. wenschte, om de regeling der zaak bij afzonderlijke voordragt te behandelen. Hij vreest, dat daardoor niets dan uitstel en onzekerheid zal worden te weeg gebragt, en dringt, in het belang van onzen handel en het industrieel onderwijs, op de verwezenlijking der plannen van de Reg. aan.

De heer DELPRAT ontwikkelt op den voorgrond, dat hier ontbreekt de uiteenzetting door de Regering van de *toekomstige* inrigting der academie. Wel wordt in de nota opgegeven wat de Regering niet wil, maar geenszins wat het eigenlijke wel in elkander passende plan is. Wel gaf men enkele punten op, waarin men verbeteringen wenschte aan te brengen, maar al die voordeelen zullen, naar Spr. meent, verloren gaan zoo niet in een ander punt voorzien wordt, namelijk de aanwijzing van de regten en verpligtingen der leerlingen en onderwijzers, met andere woorden, een reglement van die academie. Dit acht Spr. een hoofdvereischte, zal de instelling aan haar doel beantwoorden. Missehien heeft de Regering het plan voor zoodanig reglement, doch de Kamer dient het te kunnen beoordeelen.

Spr. vindt in het medegedeelde en in de uitbreiding van het personeel veeleer de blijken, dat de Regering ten deze niet op den goeden weg is. Z. i. straalt in de voordragt door, meer eene schikking naar hetgeen thans bestaat, om dat alles bijeen te houden, dan wel het plan eener geregeld ingerigte academie. Hij heeft bezwaar in de cumulatie van betrekkingen der hoogleeraren, waardoor de belangen der academie meer op den achtergrond raken. Hij is ten slotte van oordeel, dat men beter doet te wachten, tot dat het reglement zal vastgesteld zijn, wanneer men met kennis van zaken de aangevraagde sommen zal kunnen beoordeelen.

De heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE bespreekt vlug

en in verband met het daarover aangevoerde: 1o. de wet. herinnert, dat de inrigting dagteekent van 1842 en van vóór de grondwet van 1848. Het kan z. i. nu in de vraag zijn, om de fondsen aan te wijzen ter vering en zij kan niet afhankelijk zijn van de wetgevende eling. De administratieve reglementen behooren niet tot kennisneming der wetgevende magt. De zaak afhankelijk llen van de wet, is een uitstel voor jaren van iets wat kend gebrekkig is, maar waarvan het beginsel gehuldigd rdt. 2o. het beginsel. Spr. gelooft dat de Regering hier den goeden weg is. Wij hebben academien, athenea, e landbouwkundige school, eene technische school enz. nu heeft de Regering in der tijd eene normaal-school opge- tot opleiding voor de Indische dienst; daartegen heeft mand bezwaar gehad, integendeel, men heeft het denkld toegejuicht. 3o. het financiële punt. Spr. herinnert zulk eene veelomvattende inrigting tot stand is gekon, zonder aan den Staat iets meer dan ƒ 10.000 te kos-: al het overige is gevonden door de bijdragen der leergen en door de stad, onder het beleid van een schrander rgemeester en zijnen Raad.

Nu vraagt Spr. of, indien het beginsel goed is, men n de uitvoering moet laten afspringen op financiële waren, ofschoon Spr. toegeeft dat, wil de inrigting eel aan haar doel beantwoorden, er welligt meerdere den zullen noodig zijn. — 4o. Wat aangaat de wijze n toepassing, de voorgedragene regeling, erkent Spr. ook gebrekkige van de bestaande examina; hij meent dat meer werk van het practische moet gemaakt worden; dusverre is de inrigting te veel theoretisch; er wordt genoeg gelet op het technische en wel voornamelijk dit opzigt, wat betreft de opleiding der O. I. ambtenaren. Ook ten aanzien der handelsaangelegenheden, moet e meer practische rigting gevolgd worden. Spr. meent ok dat de tucht onder de jongelieden veel te wenschen erlaat. Z. i. kan er in voorzien worden, niet door kazernering, maar door het van gouvernementswege aanmoedigen der inrigting van huizen, waar de jongelieden onder hoorlijk opzigt zouden worden opgenomen. Hij wil ook de osten van het onderwijs lager hebben gesteld en deelt het ezwaar van cumulatie van betrekkingen.

De heer Storm van 's Gravesande heeft steeds het gevoelen geopenbaard, dat de kosten der academie op de begrooting moesten komen en toch zal hij zich thans onder hen moeten scharen, die zich niet met deze voordragt kunnen vereenigen. De oorzaak daarvan is het oogenblik de wijze, waarop die aan de Kamer wordt aangeboden. Het geldt toch hier eene reorganisatie der academie. Z. i. is die nu ontijdig, omdat er bij de regeling van het hooger onderwijs zal moeten worden uitgemaakt of de academie te Delft zal blijven bestaan. Hij is het wel eens, dat deze Kamer zich met geene reglementaire bepalingen voor eene academie behoort in te laten, maar zij heeft wel degelijk uitspraak te doen, of zulk eene instelling zal bestaan.

Wat betreft de opmerking van den vorigen Spr., dat de instelling van voor 1848 dagteekent, deze gaat, z. i., niet op, want op die wijze zouden alle onze universiteiten buiten de wettelijke regeling gesloten moeten worden, daar die van lang voor 1848 dagteekenen. In elk geval is het nog lang niet uitgemaakt of de academie niet gemist kan worden en hoe wil men dan over eene inrigting beslissen, voor dat men geraadpleegd hebbe over het hooger onderwijs in zijnen geheelen omvang. Dan zal het eerst blijken, hoeveel er nog aan het hooger onderwijs ontbreekt, hoeveel nadeel veroorzaakt wordt door versnippering van krachten, en in hoeverre die versnippering ook door de academie te Delft is in de hand gewerkt.

Spr. vraagt dus, of men onder zulke omstandigheden over kan gaan tot eene afzonderlijke regeling van dit enkele gedeelte? Al kon het, al mogt het geschieden, dan nog heeft Spr. zoovele afzonderlijke bezwaren, dat hij onmogelijk dezen post op de begrooting kan aannemen. Hij gedraagt zich aan hetgeen door den heer Delprat gezegd is, nopens de onbekendheid, waarin men nog steeds verkeert over de *toekomstige* regeling der instelling. Nu schijnt men slechts als hoofddoel te stellen de verbetering van het lot, de uitbreiding van het personeel der onderwijzers, maar er ontbreekt een reglement wegens de inrigting in het vervolg.

Er ontbreken waarborgen voor goede opleiding, voor de goede afneming van examina. Dat alles kan ook niet door een directeur geregeld worden. Spr. wijst op de Fransche politechnische school, waar men heeft een directeur, twee kommandanten en bovendien een raad; zoo is er ook bij de militaire academie een raad van toezigt, Spr. ontwikkelt nader zijne bezwaren en die van den heer Delprat.

Hij meent overigens dat de stelling niet juist is, voorkomende in de stukken, dat kazernering strekken kan om den wederzijdschen band van welwillendheid en achting tusschen onderwijzers en leerlingen te verbreken. Zonder in de questie van kazernering op zich zelve te willen treden, betwist hij die stelling door te wijzen op de blijken van overeenstemming, die de heer Delprat zelf ontvangt van zijne leerlingen; Spr. brengt aan zijne verdiensten hier gaarne openlijk hulde.

De heer Baud zegt, dat hij meermalen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn leedwezen betuigd heeft dat de academie te Delft nog in eenen ongeregelden toestand verbleef. Hij ziet thans met genoegen, dat de eerste stap tot verbetering in dat opzigt gedaan is, hoe onvolkomen dan ook. Hij zal niet spreken over de academie als middel tot opleiding vóór de nijverheid, maar alleen voor zooveel betreft de opleiding van O. I. ambtenaren. Hij zal dit niet doen in bijzonderheden, maar slechts in groote omtrekken en voor zooveel de hoofdzaken aangaat.

Spr. doet dit in eene zeer breedvoerige rede, waarvan wij den algemeenen gang laten volgen. De hoofdstelling, die op den voorgrond staat, is het betoog der noodzakelijkheid tot eene speciale opleiding voor hoogere betrekkingen in Oost-Indie. Die is door niemand in lateren tijd betwijfeld. Vroeger heeft men die noodzakelijkheid, het onbetwistbare nut van zulk eene opleiding, niet genoeg beseft. Spr. slaat, om aan zijne stelling meerdere kracht bij te zetten, een blik op het hooge gewigt van de bedoelde opleiding, meer bepaaldelijk met betrekking tot den werkkring der ambtenaren op Java.

Hij schetst dien veelomvattenden werkkring: de aanraking der ambtenaren met de inlanders; veelal hangt het leven der ingezetenen van de bekwaamheid, de kennis en het beleid van die ambtenaren af, hetgeen Spr. staaft door een voorbeeld van veroordeeling van drie onschuldigen tot den dood; gelukkig is de executie verhoed, maar de veroordeeling was alleen veroorzaakt door gemis aan genoegzame taalkennis van den omgaanden regter.

Spr. staat wijders stil bij de onderscheidene administratieve maatregelen in Indie genomen, om aan dat gemis van speciale opleiding te gemoet te komen, maar hij betoogt het gebrekkige van die voorzieningen, welke niet dan mislukte proefnemingen waren, en zoo komt hij tot het denkbeeld, dat heeft voorgezeten bij de oprigting van de nijverheidsschool te Delft, waaraan zich toen het besluit verbond om bepaalde studien voor O. I. ambtenaren aan die academie te doen plaats hebben.

Hij brengt bij die gelegenheid hulde aan de onvermoeide pogingen van den uitstekenden professor Roorda, bij die instelling geplaatst tot bevordering der kennis van de Javaansche en Maleische talen, eene hulde door een ander uitstekend geleerde, prof. Veth, ten volle gedeeld. Spr. zet vervolgens uiteen den geest, de strekking en de onderdeelen van het besluit van 1842; doorloopt de toepassing daarvan in de volgende jaren en maakt de opmerking dat veel van hetgeen de oorspronkelijke oprigters plan hadden in te voeren, buiten werking is gebleven, en hij komt dus geleidelijk tot den nu voorgestelden eersten stap tot verbetering.

Hij bespreekt alsnu achtereenvolgens wat hem ten aanzien der speciale opleiding, noodzakelijk en nuttig voorkomt, en brengt ten slotte al het aangevoerde tot de volgende hoofdpunten, als zamentrekking zijner rede, terug: 1o. handhaving van het beginsel, dat de speciale opleiding voor de ambtenaren in Oost Indië moet plaats hebben *hier te lande*. 2o. handhaving van het beginsel, dat die opleiding niet gesplitst mag worden en alleen te Delft moet plaats hebben. 3o. verbetering van de algemeene opvoeding, alvorens tot de speciale toegelaten te worden. 4o. behoefte om, in verband daarmede, het minimum der jaren om toegelaten te worden tot de studiën van ambtenaar der 2e klasse, van 16 op 18 jaren te brengen. 5o. aanmoediging tot het bekomen van buitengewone verdienstelijke ambtenaren, door jaarlijks 4 zonen van Indische ambtenaren of van officieren en twee andere jongelingen kosteloos toe te laten, na aflegging van een streng vergelijkend examen; 6o voortgaande verbetering van het onderwijs in Oost—Indie; 7o vaste regels daar te stellen voor het eindexamen, met toepassing ook hier van het vergelijkend beginsel; 8o noodzakelijkheid dat het beslissend examen *alleen* in Nederland moet plaats hebben, en 9o dat er behoefte is om in Indie op te rigten eene Industrieschool voor kinderen daar geboren, doch die niet in den ambtelijken kring kunnen worden opgenomen.

De heer Wintgens ontwikkelt de gronden, waarom, z. i., de Kamer aan de aangevraagde gelden voor de Academie te Delft hare goedkeuring behoort te geven. Hij gelooft die aanvrage te moeten verdedigen, als strekkende tot bestrijding van eene der allerdringendste behoeften voor Nederland. Hij noemt onderscheidene bedenkingen op, die daartegen gemaakt zijn. Zoo is gezegd: wij weten niet wat de academie zijn zal, kunnen den aard dier instelling in het vervolg niet beoordeelen, onze kennis deswege is onvolkomen.

Naar z. i. zal de academie blijven wat zij is, doch in eenen verbeterden toestand. De aard der instelling is van algemeene bekendheid. Spr. wijst op het alom bekende programma der lessen en op het gunstig oordeel, dat prof. Veth daarover heeft geveld. Er wordt aan de beginselen niets veranderd; ware dit het geval, dan moest die verandering bij de wet op het hooger onderwijs plaats hebben.

Het is dus hier alleen de vraag om eenige meerdere gelden toe te staan, om hetgeen *is* zooals het is, te verbeteren. Spr. beantwoordt het bezwaar tegen de voordragt, daaruit geput, dat het alleen zou gelden eene lotsverbetering van onderwijzers en alsof daardoor het doel zou worden gemist, maar die verhooging is voor Spr. juist eene hoofdreden tot aanbeveling van den voorslag. Hij bestrijdt eene verkeerde zucht tot bezuiniging, die in zulk eene belangrijke aangelegenheid, eene wezenlijke behoefte van het land, ten onpasse is.

Hij zet de behoefte aan industrieel onderwijs in Nederland vooral in het tegenwoordig tijdsgewricht uiteen; betoogt hoe wij daarin bij andere landen ten achteren staan; terwijl wij vroeger daarin vooraan stonden, gelijk de begaafde Koenen dit nog in de voorgaande week op eene krachtige wijze heeft ontwikkeld. De reden daarvan is z. i. gelegen in het volslagen gebrek in ons midden aan voldoend industrieel onderwijs vóór 1842; van staatswege was daaraan niets gedaan. Hij wijst bij tegenstelling in dezen op Frankrijk, Engeland en Duitschland en op de hooge vlugt, welke de industrie dientengevolge aldaar genomen heeft.

Men heeft overal heilrijke vruchten van dat onderwijs genoten. Maar wil men het bewijs van de wrange vruchten, die het gebrek aan industrieel onderwijs oplevert, men lette op de wereldtentoonstellingen, die in de laatste jaren gehouden zijn, en hoe wij daar, in vergelijking met het buitenland, vertegenwoordigd werden. De academie te Delft is bijna ter sluiks ingevoerd; men durfde bijna het geld er niet voor vragen; doch ons land mag niet langer ten opzigte van de industrie ten achter blijven.

Er moeten inrigtingen voor hooger industrieel onderwijs bestaan., andere scholen dan die voor de regtsgeleerdheid, waaruit voor 7/8 sollicitanten voor staatsambten komen. Spr. wijst op den vooruitgang, die er in de laatste jaren hier op staatkundig en commercieel gebied is ontstaan, maar dat moet ook op industrieel terrein plaats hebben, en daartoe is het onderwijs een eerste vereischte, en men zij daarbij niet te karig in de middelen ter voorziening hierin.

De heer Rochussen stelt op den voorgrond, dat niemand warmer dan hij doordrongen is van het doel der Delftsche academie in hare drieledige werking, tot opleiding der ingenieurs van den waterstaat, als industrieschool en als oefenschool en middel tot opleiding van O. I. ambtenaar.

Over dit derde onderdeel zal hij meer bepaaldelijk uitweiden, na vooraf iets aangaande de stichting als industrieschool te hebben gezegd, waartoe het plan reeds in 1820 bestond. Door de afscheuring van Belgie werd de uitvoering daarvan vertraagd en in 1842 werd het niet met de daad, maar alleen in naam verwezenlijkt. Ook hij drukt zeer de zaak der ontwikkeling van het industrieel onderwijs aan de Regering op het hart, waaraan Nederland zoo zeer behoefte heeft. Bij zijne behandeling van het punt der opleiding te Delft van O. I. ambtenaren staat hij bij het volgende stil:

a. Preliminair: hij had gewenscht het gevoelen van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal te kennen, om het verschil dat er heerscht over de uitkomsten der opleiding te Delft, hoewel in den laatsten tijd daarin verbetering en vooruitgang merkbaar is.

b. Is hij mede een voorstander van het beginsel van algemeene, speciale en Nederlandsche opleiding.

c. Wil hij, dat het beginsel van wetenschappelijke vorming en opleiding tot O. I. ambtenaren en het examen in *Nederland* zoo streng mogelijk worde volgehouden, maar omschrijft de eischen, waaraan ten deze moet worden voldaan; hij zet daarbij den werkkring der onderscheiden klassen van de O. I. ambtenaren uiteen, zoo mede hetgeen voor die betrekking hoofdvereischten zijn. Zijne slotsom is, dat de academie strekken moet tot opleiding van O. I. ambtenaren der tweede klasse en dat voor de hoogere graden eenige afzonderlijke vakken aan de hoogescholen moeten gedoceerd worden, met name de kennis van de Ned. Ind. wetboeken.

d. Verlangt Spr. met den heer Baud ook strenge en onpartijdige examina, maar dan moeten zij afgenomen worden door hoogleeraren en deskundigen geheel vreemd aan de academie te Delft; anders is er geen genoegzame waarborg, en, zoo dit niet kan, dan moet het niet mogelijk zijn dat de hoogleeraren belang hebben bij het aantal leerlingen en ook niet bij hen wonen, noch privaat les aan die kweekelingen door hen worde gegeven. Men moet zelfs het voorwendsel van lasterlijke geruchten omtrent partijdigheid wegnemen.

e. Als hij geene bedenkingen had, zou hij voor de meerdere uitgaven niet terugdeinzen, maar hij behoudt zich zijne stem tot het einde der beraadslagingen voor, en maakt haar afhankelijk van nadere volledige inlichtingen der regering.

De heer Groen van Prinsterer ondersteunt het gevoelen van den heer Delprat, dat, z. i., niet ontzenuwd is door de andere mede zaakrijke redevoeringen, die heden gehouden zijn. Sprekers stelsel is ook: dit onderwerp is een onderwerp van wetgeving en het kan niet bij Koninklijk besluit geregeld worden. Hij neemt op en bestrijdt de redeneringen deswege in de Regeringsstukken voorkomende. Bovendien heeft de heer Delprat niet verlangd, dat alles te dien aanzien bij de wet behoorde te worden geregeld, maar hij wilde de reglementen kennen *voor* en niet *na* dat de gelden zijn toegestaan. Spr. acht het niet wenschelijk op het oogenblik, zonder genoegzame voorlichting en kennis, die gelden in te willigen. Het hoofdbezwaar is, dat, bij verwerping van den post, uitstel zou ontstaan; maar dit zou der Kamer niet te wijten zijn, want dit hangt veeleer van de Regering af; want Spr. vraagt, of er tot het ontwerpen van zoodanig reglement, als hier verlangd wordt, zooveel tijd noodig zou zijn, zoo er al periculum in mora bestaat? Uitstel is dus geen noodzakelijk gevolg van afstemming der Kamer, maar casu quo zou het de schuld der Regering zijn. In elk geval behoudt hij zich zijne stem voor.

De Min. v. Binnenl. Zaken zegt, dat de wensch om den post op de begrooting te stellen, vroeger bij herhaling uit den boezem der Kamer is voortgekomen. Aan dien wensch heeft de Regering thans voldaan. Zij had daartoe drie redenen, 1o. om de regelmatigheid; 2o. omdat de onzekerheid in lateren tijd over het al of niet bestaan blijven der academie eenen nadeeligen invloed op het onderwijs en de leerlingen moest uitoefenen, en 3o. omdat er eenige meerdere gelden noodig zijn tot verbetering der bestaande inrigting. Het doel der Regering is: zij wenscht dat de Delftsche academie in het vervolg zij eene inrigting van hooger onderwijs voor jongelingen, die zich wijden aan nijverheid, handel of O. I. ambten. Dus zal die inrigting toegankelijk zijn voor allen.

In het vervolg zal voor de staatsdienst examen noodig zijn, en de Minister is het eens dat dit streng zal moeten wezen. Hij is het ook eens, dat de algemeene opvoeding voltooid zal moeten zijn vóór de speciale opleiding. Voor hen, die zich niet aan de staatsdienst wijden, zal de academie open zijn zonder voorafgaand examen. De Minister drukt er vooral op, dat het hier niet geldt eene algeheele organisatie, maar alleen eene verbetering van het bestaande. Hij wijst ook op het belang van de stad Delft, die reeds zooveel voor de academie heeft te koste gelegd.

Het nut en de noodzakelijkheid van eene industrieschool is door geen der sprekers ontkend, maar men wil uitstel, omdat de zaak hetzij door de wet geregeld, of omdat in elk geval het reglement vooraf gekend mogt worden. De Minister geeft toe dat de wet op het hooger onderwijs eene instelling als die van Delft moet omvatten; maar bij de overtuiging dat die wet de academie van Delft zal handhaven, zoo kan er ook geen bezwaar bestaan, om de verbeteringen die daarin noodig zijn, nu reeds aan te brengen. De Reg. heeft het plan een reglement deswege te maken, maar wenscht vooraf het beginsel uitgemaakt te hebben.

De Minister beantwoordt vervolgens de speciale punten, door den heer Delprat en anderen in het midden gebragt, omtrent het doel, de strekking en de leemten der inrigting. In den loop zijner rede weerspreekt hij het gevoelen alsof het hier alleen gold eene lotsverbetering der onderwijzers;

en, wat de aanmerking nopens cumulatie van betrekkingen aangaat, bij de Regering is in overweging in hoever daarin verbeteringen te brengen zij. Ook zij acht het wenschelijk dat de hoogleeraren zich alleen wijden aan die vakken waarin zij onderwijs aan de academie geven, en het belang der academie uitsluitend behartigen.

Wat betreft de opmerking, door den heer Schimmelpenninck v. d. Oije gemaakt, wegens gebrek aan tucht, zegt de Min. dat hetgeen die Spr. wil, niet wel bereikt kan worden; en wat aangaat de kosten van toelating, deze zijn volgens den Min. niet te hoog. Hij deelt veel van hetgeen door den heer Baud is gezegd, nopens de noodzakelijkheid van strenge examina, vooral na den afloop der studien. Ook aangaande andere punten is hij het met dien Spr. veel eens. Wat betreft het door den heer Rochussen aangevoerde, die voor de O. I. ambtenaren der eerste klasse opleiding aan eene der hoogescholen wilde, meent de Minister dat het beter is die opleiding ook aan de academie te Delft te doen geschieden. Hij deelt wijders mede, dat het programma der opleiding van ambtenaren der tweede klasse eenigzins is gewijzigd bij Kon. besluit van 29 Dec. 1852.

Wat aanbelangt het afnemen van de examina, deze worden niet uitsluitend door de hoogleeraren bij de instelling, maar tegelijk door eene commissie van deskundigen afgenomen. De heer Rochussen verlangt eene onvoorwaardelijke verklaring dat aan zijne denkbeelden gevolg zal worden gegeven, alvorens zijne stem te bepalen, maar de Minister kan noch mag die geven: daartoe zouden de punten zelve nader moeten worden besproken. De Minister gaat vervolgens de bedenkingen van den heer Groen van Prinsterer na en vindt, dat die in de hoofdzaak met die van den heer Delprat overeenstemmen, en hij geeft dus deswege genoegzaam gelijke oplossingen of antwoorden.

De MIN. VAN KOLONIEN vraagt het woord om den Voorzitter in overweging te geven, wegens het gevorderde uur, de zitting te verdagen. Hij herinnert daarbij aan de op morgen aan de orde gestelde onderwerpen, beginnende met de nominatiën voor vacatures in den Hoogen Raad.

De heer DE POORTER stelt voor eene avondzitting te houden.

Daar er groot verschil van gevoelen hieromtrent bestaat, wordt dit voorstel in omvraag gebragt, en met 35 tegen 26 stemmen VERWORPEN.

De zitting is daarna gescheiden tot morgen.

De Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer heeft het, na de nadere toelichting en uiteenzetting van denkbeelden door den heer Wintgens vervat in zijne Memorie van Beantwoording, noodig geacht, de gelegenheid tot een nieuw onderzoek van het voorstel van dat lid, tot instelling van plaatselijke raden van gezondheid, in de afdeelingen te openen.

De heer van Hoëvell heeft een amendement voorgesteld om achter art. 95 van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1856 een tweede art. 95*a* te laten volgen van dezen inhoud: Art. 95*a*. Tijdelijke tegemoetkoming aan onderwijzers en onderwijzeressen bij de lagere scholen *f* 15,000.00.

's Gravenhage, 27 November.

Het *Staatsblad* No. 130 bevat een Koninklijk besluit van den 23 November 1855, houdende bekrachtiging van een gewijzigd art. 14 van het Politie-reglement voor de vaart op den Rhijn van Bazel tot in zee.

Het *Staatsblad* No. 131 bevat een besluit van den 24 November 1855, houdende goedkeuring eener nieuwe wijziging in het Reglement op de uitoefening der kleine of verschharing- en Kustvisscherijen in de provincie Zuidholland, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 22 Augustus 1848 (*Staatsblad* No. 36).

Bij Koninklijk besluit van 26 November zijn benoemd: tot bewaarders van de hypotheken, van het kadaster en van de scheepsbewijzen: te Hoorn, de heer J. J. M. Gordon, thans in dezelfde betrekking te Amersfoort: te Amersfoort, de heer G. E. C. Croiset, thans ontvanger der registratie en domeinen te Woerden; tot ontvangers der registratie en domeinen: te Woerden, de heer H. L. de Grave, thans ontvanger der registratie en domeinen te Helder; te Helder, de heer W. W. L. van Goudoever, thans surnumerair der registratie en domeinen; tot surnumerair der registratie en domeinen, de heer C. Bergsma, te 's Gravenhage.

De gewone audientien van de Ministers van Finantien en Kolonien zullen op Woensdag den 28 en Donderdag, den 29 November a. s. geen plaats hebben.

Ten behoeve van de noodlijdenden ten gevolge van aardbevingen, brand en andere onheilen, waardoor Banda, Ternate en andere in den Molukschen Archipel gelegen eilanden in de maanden Junij en Julij 1855 zijn geteisterd (zie Staats-Courant van 21 November jl., no. 276), is bij het Departement van Kolonien ontvangen van de Nederlandsche Handel-maatschappij *f* 200.

Den 23sten dezer is, bij aanvulling der beschikking van 15 Junij 1854, vermeld in de Staats-Courant van 18/19 dier maand, aan den heer G. de Haas te Vlissingen, vergund, zijne stoomsleepdienst uit te oefenen langs de Ooster- en Wester-Schelde en daarop aanloopende zeegaten en rivieren tot aan of binnen de daaraan gelegene zeeplaatsen; een en ander voor zooveel het Nederlandsche grondgebied betreft.

Heden heeft in eene plegtige algemeene vergadering van den Hoogen Raad der Nederlanden de plegtige installatie plaats gehad van den nieuw benoemden president en vice-president bij dat collegie, de heeren Mr. F. de Greve en Jhr. B. van den Velde.

Bij deze gelegenheid werden treffende en sierlijke redevoeringen gehouden door de heeren Deketh (die bij de afwezigheid van den proc.-gen. het woord voerde), den nieuw benoemden president en vice-president van dit collegie en den deken der orde van advocaten. Een talrijk publiek woonde deze plegtigheid bij.

In de zitting van den Gemeenteraad alhier van heden is onder anderen ingekomen eene resolutie van Gedeputeerde Staten, houdende goedkeuring van het raadsbesluit betreffende de subsidiën aan verschillende instellingen van weldadigheid.

Voorts is ingekomen eene resolutie van Gedeputeerde Staten, tot goedkeuring van het raadsbesluit, waarbij het Bleekerslaantje door de gemeente weder in eigendom wordt overgenomen.

Nog is ingekomen eene resolutie van Gedeputeerde Staten, houdende goedkeuring van het ontwerp van *algemeene politie-verordeningen* voor deze gemeente, welke met 1o. Januarij 1856 zal in werking komen

Verder is ingekomen een request van onderscheiden logementhouders alhier, aandringende, dat het verzoek van den heer J. de Wit *niet* worde toegestaan, om hem de pacht van het stedelijk badhuis te Scheveningen op nieuw te continueren voor drie achtereenvolgende jaren; en verzoekende de tegenwoordige adressanten daarentegen, dat de verpachting van genoemd badhuis in het openbaar geschiede. Dit request is ter lezing gelegd.

De beraadslagingen zijn voortgezet over de voorwaarden, betrekkelijk de overname door de heeren Holtrop en Belinfante van het *Dagblad van Zuidholland en 's Gravenhage*; welke voorwaarden ten slotte, met nog eenige kleine veranderingen van redactie, zijn *aangenomen* met 31 tegen 3 stemmen.

Tot ontvanger der stedelijke belasting op de eetwaren en brandstoffen is benoemd de heer M. W. C. Melchers.

Na beraadslaging is met 32 tegen 2 stemmen aangenomen de ontwerp-verordening, regelende de heffing van leges en expeditie-gelden van stukken ter secretarie en aan het bureau van den burgerlijken stand.

Daarna is aangenomen met 33 stemmen tegen 1 de ontwerp-verordening omtrent de invordering van opgemelde gelden.

De heer Boucher, predikant bij de Waalsche gemeente alhier, heeft den 25sten dezer in de voormiddagdienst aan zijne toehoorders kennis gegeven, dat hij een beroep had ontvangen van de Protestantsche gemeente te Angres, in Frankrijk, en er bijgevoegd, dat hij dat beroep in bedenking zou nemen.

Schiedam, 24 Nov. Naar wij vernemen is deze stad onder de vier eerste plaatsen, alwaar de dienst van den Rijks-telegraaf zal worden geopend, zoodra het gebrek aan telegraphisten zal zijn opgeheven. (*Sch. Ct.*)

Nieuwe Diep, 23 Nov. Heden morgen is van hier naar Alexandrie gestoomd, het aan de fabriek van de heeren van Vlissingen en Co. te Amsterdam nieuw gebouwde ijzeren stoomschip *Caïro*. Het is voor Turksche rekening aldaar gebouwd, en moet dienen voor sleepboot op de rivier de Nijl. Het schip zag er goed uit en toonde de Turksche vlag. (*Hbl.*)

— 26 Nov. Gisteren morgen is van hier vertrokken, onder het wisselen van saluutschoten, met het wachtschip en het ter reede liggend fregat *de Ruijter*, Z. Ms. stoomkorvet *Medusa*, kommandant C. J. Berghuis, naar Oost-Indie.

Amsterdam, 26 November. Heden heeft het Prov. Geregtshof in Noord-Holland het vonnis, waarin de lucifers-jongens Schuit en Haringman, door de arrond.-regtb. alhier, onlangs zijn veroordeeld tot elf maanden, tuchthuisstraf ter zake dat door hunne onvoorzigtigheid eene dame is overleden, bekrachtigd.

Arnhem, 26 Nov. De Staten der Prov. Gelderland hebben in hunne vergadering van heden, een provinciaal subsidie van *f* 100.000 voor de verbetering van de waterlossing der Geldersche vallei met den aanleg van een kanaal voor praamvaart, toegezegd. Die van Utrecht willen ten zelfden einde *f* 150.000 geven. (*Arnh. Ct.*)

's Hertogenbosch, 26 Nov. Tot leden van de kamer van koophandel en fabrieken alhier zijn herkozen de heeren H. Wertenbroek, N. Spierings en J. van Andel Hz.

Nijmegen, 24 Nov. Den 21sten dezer, heeft eene commissie van vijf leden van het Eisenbahn Comité der Kreis Geldern, Kempen und Cleve, eene conferentie gehouden met de alhier gevestigde kamer van koophandel en fabrieken, waarin de aangelegenheid van den spoorweg van Creveld over Cleef tot Nijmegen is behandeld. Met zekerheid verneemt men, dat omtrent die verbinding met Pruissen de gunstigste vooruitzigten bestaan.

Sneek. 24 Nov. Tot kandidaten voor het lidmaatschap van de 2de Kamer der Staten-Generaal zijn alhier gekozen: door de vereeniging *Concordia* Jh. Mr. P. B. I. Vegelin van Claerbergen, oud lid der Kamer; door *Grondwet en Orde*: Marten Kingma, lid van Gedeputeerde Staten te Makkum; en door *Nederland en Oranje*: Mr. I. I. L. van der Brugghen, oud lid der Kamer, te Nijmegen.

— Welke treurige en soms aandoenlijke voorvallen dikwerf worden medegedeeld, gelooven wij toch dat de volgende gebeurtenis, vooral in ons bevolkt land, wel van geheel bijzonderen aard zal zijn, en bezwaarlijk eene wedergade zal kunnen opleveren. Door den te Irnsum gestationeerden veldwachter, werd heden per rijtuig voor den commissaris van politie alhier gebragt, de van hier afkomstige arbeider S. O., die in de vorige week arbeid was gaan zoeken, en, des avonds geen nachtkwartier kunnende bekomen, eene wijkplaats in eenen afzonderlijk staanden watermolen had gezocht — en die, uithoofde zijne beenen den daaropvolgenden morgen verstijfd waren, deze plaats niet weder kon verlaten. Nadat hij aldus van een weinig water, dat met de hand bereikt kon worden, gedurende zeven dagen had geleefd — werd hij eerst Donderdag-avond, daar men zijn angstig hulpgeroep niet had vernomen, gevonden, en, na de eerste hulp ontvangen te hebben, herwaarts heengevoerd. Door tusschenkomst van den comm. van politie, werd hij in een kwartier gevoerd en hem geneeskundige hulp aangeboden. Het is te hopen, dat hij geene nadeelige gevolgen van dit ongeval moge ondervinden.

Coblentz, 24 Nov. Sedert gisteren is nog geen e… stoomboot van den Boven-Rijn alhier aangekomen, da… scheepvaart op den Rijn gestremd is, doordien de stoom… no. 23 der Nederlandsche Maatschappij door den lagen… terstand in de nabijheid van Kempten, boven Bingen,… zit en dwars door het vaarwater ligt. Heden morgen w… gemeld, dat alle pogingen om de boot vlot te maken,… nu toe vruchteloos zijn geweest. (*Arnh. Ct.*)

PUBLIEKE VEILING VAN HUIZEN.

26 November 1855.

Notaris J. BERVOETS.

Een Huis en Erve, aan de Westzijde van de Voldersgra… Wijk R. No. 359. *f* 825; prov. kooper E. B. Tak.

Een Huis, Erve en Tuin, aan de Zuidwal of Zuidw… Binnensingel. Wijk U. No. 106. *f* 3525; prov. kooper… Bodaan.

Correspondentie.

In een uwer voorgaande Nos. heb ik een corresponden… artikel aangetroffen, betrekkelijk den slechten toestand, wa… zich het voetpad bevindt op den Bezuidenhoutschen weg,… waarin de wensch wordt uitgedrukt, dat de bevoegde autori… er toe zou kunnen besluiten, dat pad te doen verbeteren.

Dezer dagen dat pad bewandelende, beâam ik ten volle… uitgedrukt verlangen, en kan het niet ontveinzen, dat het… verbaast, dat nog geen gevolg is gegeven aan den wensch,… aan dat pad de noodige verbeteringen aan te brengen. … vertrouwt evenwel, dat dit weinige voldoende zal wezen,… er gevolg aan te geven, ten einde het bij den naderenden … ter voor de voetgangers begaanbaar zal kunnen zijn. G…

R., die meermalen gebruik maakt van de lezingen, w… gehouden worden in de zaal van het lokaal der Afschaffi… wenschte wel, dat de straat in de Raampoort eenige verbete… onderging, daar deze zich in een zeer slechten toestand bevi… en men daar gevaar loopt een ongeluk te verkrijgen, vo… door de duisternis die daar heerscht.

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwb., Donderdag, 29 Nov. 6½ u…

LUCIE DE LAMMERMOOR, grand opéra en 4 acte…

RENAUDIN DE CAEN, vaudeville en deux actes.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 27 November 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	62 1/8	5/16	1/8
Dito dito 1844.	3	73 1/4	3/8	—
Dito dito 1844.	4	92 3/16	5/16	3/16
O. I. L. 1844 . . .	4	—	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	128 1/2	—	—
BELGIE. certific. bij *Rotschild*. . .	2 1/2	49 3/4	—	—
RUSL. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	101 3/8	—	—
Dito 1828—1829 . .	5	100	—	—
Insch. in Assign. . .	6	—	—	—
Cert. van dito. . . .	6	56 3/8	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	—	—	—
Hope en C°. 1840.	4	74 5/8	—	—
Stieglitz.	4	74	—	—
dito 1854.	5	80 1/2	9/16	—
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	86 3/4	—	—
POLEN. Certific. . .	4	67 3/4	—	—
Aand. Lot. fl. 500.		—	—	—
SPANJE. Nieuwe . .	1 1/4	19 11/16	3/4	—
Buitenl.	3	38 1/4	—	—
Binnenl. 6/m. . . .	3	33	—	—
Cert. Coup.		4 9/16	—	—
Amortisable		6 1/8	—	—
PORTUG. Lond. . . .	3	40 1/16	1/8	1/16
OOSTENR. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	62 1/2	9/16	—
Dito 1849—1854. .	5	72 5/8	11/16	5/8
Dito Zilv. Nation. .	5	65 5/8	3/4	5/8
Dito 1847—1852. .	2 1/2	31 7/8	—	—
PRUISS. Lot. 1854. .	3 1/2	—	—	—
BRAZ. Lond. 1824. .	5	97 5/8	—	—
PERU 〃	4 1/2	—	—	—
MEXICO 〃	3	18 1/16	1/4	—
GREN. 〃	2 3/4	17 1/2	11/16	11/16
Uitgestelde.		6 5/8	—	—
ECUAD. Lond. . . .		8 3/4	—	—
VENEZ. 〃 . . .	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Flaauwe beurs; Spaansche vast:

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid. . . .	3	pCt.	88 7/8 à	—
Spanje.	1 1/4	〃	20 1/8 à	—
Mexico	3	〃	19 1/4 à	—

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2	pCt. fr.	—
〃 〃	3	〃	—
Spanje	3	〃	—
〃	1 1/4	〃	—

WEENEN, 26 Nov.

Metalliek	5	pCt.	73 7/8
Nationaal	5	〃	77 1/8
Wissel London		〃	10.58
Zilver		〃	12 1/2

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.